

BOEKBESPREKINGEN

G. J. MULDER. *Mikrobepaling van fluoride, mede in verband met het fluorideren van drinkwater*. Dissertatie.

De fluoridering van drinkwater ter preventie van cariës eist een zorgvuldige dosering en controle die slechts met behulp van nauwkeurige bepaling van kleine hoeveelheden fluor (~ 1 microgram/ml) kan worden uitgevoerd.

In Amerika heeft de kunstmatige fluoridering gunstige resultaten t.a.v. de cariës-preventie opgeleverd. Of vergelijkbare resultaten ook in Nederland verkregen kunnen worden hangt van drink- en voedselgewoonten af. Fluoride bepalingen in de urine van inwoners van Tiel en Culemborg kunnen na vergelijking met uitscheidingscijfers uit verschillende streken in Amerika belangrijke aanknopingspunten geven voor de in Nederland vereiste dosering. Nauwkeurige fluoride bepalingen in urine zijn daarom voor de in Nederland te volgen fluorideringspolitiek van het grootste belang.

Dr. MULDER heeft na uitvoerige kritische bestudering van de literatuur en nauwkeurig experimenteel onderzoek van verschillende methoden een spectrofotometrische methode uitgewerkt waarbij de ontkleuring van een zirkoon-eriochroomcyanine lak door fluoride wordt gemeten. Voor drinkwater gaf deze methode reeds zeer fraaie resultaten. Voor bepalingen in urine moest zeer veel aandacht worden besteed aan de verwijdering van storende stoffen. De urine moet worden ingedampt en bij 600°C verast ter verwijdering van organische stoffen. Uit de asrest wordt na toevoeging van zwavelzuur het fluoride als fluorwaterstofzuur met stoom overgedestilleerd, waarbij storende anorganische zouten achterblijven. Het destillaat moet door indampen worden geconcentreerd en in deze vloeistof kan dan het F-gehalte worden gemeten. Ondanks al deze bewerkingen slaagde Dr. MULDER erin een reproduceerbare bepaling uit te werken waarmee het F-gehalte in 100 ml urine op enkele microgrammen F nauwkeurig kan worden bepaald. De resultaten van enkele bepalingen uit Tiel en Culemborg worden medegedeeld.

Het onderzoek werd verricht in het kader van de Cariëswerkgroep T.N.O.

Voor het fluorideringsvraagstuk in Nederland is hiermede een essentiële fundering gelegd.

K. C. WINKLER

W. HOFFMANN-AXTHELM. *Zahnärztliches Lexikon*. Joh. Ambr. Barth-Verlag. Leipzig, 1958. In Plastikfolie DM 31,-.

Het is duidelijk dat geen mens – hij mag ook nog zo veelzijdig wezen – heden ten dage meer in staat is, de verschillende facetten van zijn beroep nog geheel te overzien. Dat geldt zeker wel in het bijzonder voor de tandheelkunde met haar biologische, fysische, chemische, medische en technische aspecten. Daaruit volgt dat degene, die zich tot taak heeft gesteld, een tandheelkundig lexicon in het licht te geven, dat een werkelijke vraagbaak voor iedere beroepsgeenoot wil zijn, onontkoombaar is aangewezen op de hulp van diverse specialisten.

Van die hulp heeft de auteur zich dan ook aanstonds verzekerd, toen hij aan de samenstelling van het hier aangekondigde werk begon. De aanvankelijke bedoeling, het vroeger wel bekende „Zahnärztliches Lexikon” van MÜLLER-STADE (cf Tijdschr.

Tandheelk. 38:168, 1931) om te werken, had zich alras ontoereikend getoond: de snelle ontwikkeling van de wetenschap op alle gebieden noopte hem tot een geheel nieuwe opzet. Niet minder dan 16 specialisten werkten hieraan mee.

Het resultaat van deze omvangrijke arbeid is een aantrekkelijk uitgevoerd boek van handig formaat, dat in ruim 550 pagina's een schat van wetenswaardigheden, mitsgaders een groot aantal illustraties herbergt. Het is natuurlijk bij voorlopige kennisneming moeilijk te beoordelen, in hoeverre de nagestreefde volledigheid is verwezenlijkt, doch het lijkt ref. een boek, dat als naslagwerk de practicus stellig nut kan bewijzen.

J. B. VISSER

Dr. H. R. M. DE HAAN en W. A. L. DEKKER. *Groot Woordenboek der Geneeskunde* (Encyclopedia Medica), Supplement en Literatuurlijst. L. Stafleu, Leiden, prijs f 4,-.

Bovenstaand supplement van het reeds enige malen in dit Tijdschrift besproken werk (cf. o.a. pag. 418-1955) is thans verschenen. Behalve aanvullingen en verbeteringen van de bestaande woordenlijsten voor de vier reeds verschenen delen is in dit werkje een oriënterende catalogus opgenomen van werken op het gebied der geneeskunde en aanverwante wetenschappen, boeken, zowel als periodieken. In een voorwoord wijst de redactie er op, dat dit overzicht uiteraard slechts summier kan zijn. Van de op tandheelkundig gebied verschijnende periodieken worden er niettemin zeventig gemeld, waaronder wel de belangrijkste zijn gerangschikt.

Het gehele prachtig uitgevoerde werk zij hier nogmaals warm aanbevolen.

MARGADANT

SCOTT and SYMONS. *Introduction to dental anatomy*. Second Edition, E. and S. Livingstone Ltd, Edinburgh and London. Prijs 42 /—.

Wanneer men kennis neemt van de rijk geschakeerde inhoud van dit boek, dan ervaart men tevens, dat zijn titel geen ijdele belofte inhoudt. Veeleer geeft het ons onder velerlei opzicht méér dan wij redelijkerwijze verwachten mochten.

De gehele stof, over niet minder dan 23 hoofdstukken verdeeld en besloten door een aanhangsel met nog talrijke waardevolle gegevens, beslaat 344 pagina's in octavo-formaat. Wanneer men daarnaast echter tevens in aanmerking neemt, dat de tekst nog 219, bijkans alle even geslaagde en zeer instructieve afbeeldingen bevat, dan is het zonder meer duidelijk, dat hier inderdaad slechts van een *inleiding* gesproken kan worden — meer niet!

Zo kan dit boek een waardevolle wegwijzer betekenen voor degenen, die hun eerste schreden op het gebied van fylogeneze en morfogeneze van het gebit zetten. Want óók de grensgebieden — vaak zo belangrijk om tot een helderder inzicht der problemen te komen — hebben de schrijvers hun aandacht niet onthouden.

Uiteraard valt een uitvoerige bespreking der talrijke hoofdstukken buiten het kader van een boekaankondiging. Nochtans mogen een aantal opmerkingen niet achterwege blijven. Een opmerking van algemene strekking betreft de bewerking der verschillende capita: zij zijn in het algemeen te weinig op elkander afgestemd, dientengevolge vormen zij nauwelijks een harmonisch geheel.

Volgens klassieke wijze beginnen de schrijvers met de beschrijvende anatomie. Hetgeen wij betreuren. Onzes inziens ware het rationeler geweest om eerst de problemen in hun algemeenheid te belichten en pas onder deze belichting de anatomie de haar toekomende plaats in te ruimen. Want degene, die dit boek ter hand neemt, mag in ieder geval verondersteld worden, anatomisch reeds enigermate geschoold te zijn. Wie dit niet is, vindt in het desbetreffende hoofdstuk toch veel en veel te weinig.

Wij voelen het eveneens als een bezwaar, dat juist dit hoofdstuk nauwelijks morfologisch georiënteerd is. Om maar enkele voorbeelden te noemen – wij zouden er nog talrijke aan toe kunnen voegen –: met geen enkel woord wordt de bijzondere betekenis in het licht gesteld van de merkwaardige worteldifferentiatie van de voorste onderkaakspraemolaris. Aan de ontwikkelingswijze van het tuberculum CARABELLI wordt ternauwernood enige aandacht besteed. In hun beschrijving van het tuberculum paramolare schieten de schrijvers ten enenmale tekort: „an accessory cusp, the ‘paramolar’ cusp, is rarely present on the buccal surface of first molars. It is much less common on second and third molars”¹⁾. Deze beschrijving is méér dan alleen onvolledig: zij is bovendien volkomen onjuist. De wijze, waarop de schrijvers het melkgebit behandelen – vergelijkend-anatomisch immers van geheel eigene en bijzondere betekenis – is volstrekt onvoldoende. Begrijpelijk overigens: want in nauwelijks zes pagina’s druks kan men nu niet zo héél veel over het melkgebit vertellen!

Bij de beschrijving der fossiele vondsten moesten de schrijvers zich natuurlijk grote beperking opleggen. Wel vragen wij ons echter af, waarom zij bij de bespreking der *australopithecinae* nu juist de *australopithecus prometheus* met zijn morfologisch immers zo opmerkelijke molarenstructuur zelfs niet bij name noemen. En ook de merkwaardige vondsten van GORJANOVIC-KRAMBERGER met haar typische taurodontie wortelformatie missen wij hier node.

Een opmerking van geheel andere aard moge deze beschouwingen besluiten. In hun voorwoord leggen de auteurs er de nadruk op, dat zij in hun literatuuropgaven slechts die onderzoekers een plaats ingeruimd hebben, wier oeuvre in de engelse taal gepubliceerd werd: „we have deliberated limited our list of references to books and papers written in the English language as we believe that the majority of students who are likely to use this book will not have the necessary mastery of foreign languages to enable them to make adequate use of publications in them. This in no manner implies any lack of appreciation of the debt Dental Anatomy owes to such great masters of the subject as KÖLLIKER, RÖSE, MALASSEZ, LECHE and others”²⁾.

Nu willen wij gaarne aannemen, dat SCOTT and SYMONS zelve de niet-engelse literatuur op dit gebied wél kennen. Maar dan is het toch buitengewoon betreurenswaardig, dat zulks in hun boek uit niets blijkt! Want dientengevolge draagt het – gelijk zo talrijke andere angelsaksische publicaties – onmiskenbaar de stempel ener wetenschappelijk nu eenmaal niet te verantwoorden eenzijdigheid.

Hebben wij in het bovenstaande een aantal – ten dele stellig zeer subjectieve – bezwaren naar voren gebracht, toch dient erkend, dat de schrijvers zich op lofwaardige wijze van hun omvangrijke taak gekweten hebben. Al zijn tekortkomingen ten spijt betekent dit boek dan ook een waardevolle aanwinst voor onze literatuur. Het laat zich vlot en prettig lezen, zijn uitvoering en met name zijn illustratieve verzorging is bepaald uitnemend geslaagd te noemen: de uitgevers hebben klaarblijkelijk moeite nòch kosten gespaard.

TH. E. DE JONGE

¹⁾ l.c. pag. 19.

²⁾ l.c. pag. VII en VIII.

Boekbesprekingen

Prof. Dr. K. HÄUPL, Prof. Dr. W. MEYER, Prof. Dr. K. SCHUCHARDT. *Die Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde*. Ein Handbuch für die zahnärztliche Praxis. Urban & Schwarzenberg, München-Berlin 1958. D.M. 19,50 bij intekening of D.M. 22,- per aflevering.

Aflevering 31. De verhandeling van de hand van Prof. Dr. W. ROTTER en Dr. H. LAPP, Gieszen, over de „Pathologische Anatomie van de Mondholte” wordt in deze aflevering voltooid. In een voorgaande aflevering (no. 30) werden reeds plm. 160 bladzijden aan dit onderwerp gewijd. Tezamen met de hier geboden 100 pagina's vormt dit hoofdstuk een belangrijke arbeid. Aan de omvang en de wijze van behandeling van de stof kan men de waarde afmeten, die men ongetwijfeld moet hechten aan een gefundeerde medische achtergrond voor de tandheelkundige praktijk.

De heldere, goed ingedeelde uiteenzettingen over de gezwellen, waar deze aflevering aan is gewijd, lenen zich bijzonder goed ter oriëntering van de tandarts, die bij uitstek in de gelegenheid is op zijn terrein vroegtijdig nieuwvormingen te herkennen.

Als steeds heeft de uitgever op bewonderenswaardige wijze voor de kwaliteit der afbeeldingen zorg gedragen.

VAN SCHIJNDEL